

66^{STE} Vlaams Nationaal Zangfeest



Zing!

Vlaanderen wordt staat

zondag 27 april 2003 - 14u30
Sportpaleis Antwerpen



Info & reservatie 03/237.93.92
www.zangfeest.org

Met de steun van:



J. Van Breda & C°

GAZET VAN ANTWERPEN



België / Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8 / 1164

BORMSHUIS BROEDERBAND

TWEEMAANDELIJKS VLAAMS-NATIONAAL TIJDSCHRIFT

voor

BROEDERBANDERS en VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS

Jrg. 40, nr. 2, maart-april 2003
(verschijnt niet in juli-augustus)
Afgiftekantoor: Antwerpen X

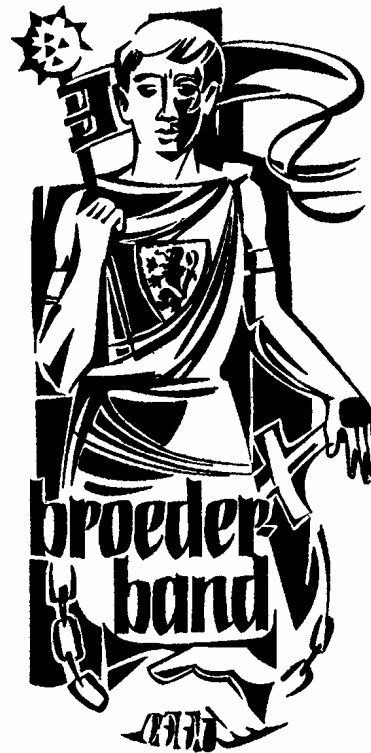
Verantw. uitgever: Mr. Herman Wagemans, Volkstraat 30, 2000 Antwerpen

BORMSHUIS BROEDERBAND

TWEEMAANDELIJKS VLAAMS-NATIONAAL TIJDSCHRIFT

voor

BROEDERBANDERS en VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS



Jrg. 40, nr. 2, maart-april 2003
(verschijnt niet in juli-augustus)
Afgiftekantoor: Antwerpen X

Verantw. uitgever: Mr. Herman Wagemans, Volkstraat 30, 2000 Antwerpen

COLOFON

Redactie en administratie: Hoofdredacteur: Luk Dieudonné
Volkstraat 30, 2000 Antwerpen Werkten mee aan dit nummer:
Tel. + fax: 03 238 33 99 H.H., Fr. Lasure,
borms@vlaanderen.org Roeland Raes, Jozef Vandromme,
Lieve van Onckelen,
Herman Wagemans

Verzending: Francine en Werner
Van Hoogten-Michielsen

Bormshuis-Broederband
is een gemeenschappelijk tijdschrift
voor Broederbanders en Vrienden van het Bormshuis

De richtprijs van het jaarlijks lidgeld van Broederband bedraagt 10 euro.

- Broederband Antwerpen (+ ex-West-Vl. en Pajottenl.)	419-805521-87
p/a Volkstraat 30, 2000 Antwerpen	03 238 33 99
- Broederband Gent–St.-Niklaas	447-0086631-32
Elza Van der Donck, Kortrijksepoortstraat 265, 9000 Gent	09 225 84 48
- Broederband Leuven–Limburg	422-6180241-45
Jan Dierick, Leuvensesteenweg 215, 3370 Boutersem	016 73 31 30

De richtprijs van de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage van de **Vrienden van het Bormshuis** bedraagt 10 euro. Een steunend lidmaatschap voor personen en het lidmaatschap voor organisaties, firma's en instellingen bedraagt min. 25 euro.
Gelieve uitsluitend te storten op de rekening van het Bormshuis.

Bormshuis, Documentatie- en archiefcentrum voor de geschiedenis van de Vlaamse Beweging VZW **419-8045261-12**
Volkstraat 30, 2000 Antwerpen
Tel./fax: 03 238 33 99
E-post: borms@vlaanderen.org
Openingsuren: dinsdag en vrijdag: 14.30 - 16.30 u. en zaterdag: 10 - 16 u.
Groepsbezoeken met rondleiding op afspraak.

Voor wie 10 euro te veel is, die betaalt wat zij/hij kan of geeft discreet een seintje. Niemand mag als lezer verloren gaan omwille van financiële zorgen. Zij die het zich kunnen veroorloven, mogen dit uiteraard compenseren door wat meer over te maken. Dat is traditionele Broederband- én Bormshuis-solidariteit.

Oude nummers van (*Bormshuis-*)*Broederband* zijn op vraag beschikbaar. Ondertekende artikels vallen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.

AGENDA

ZONDAG 6 APRIL

LANDDAG 2003 van het Nationalistisch Verbond in het Cult. Centr. van Strombeek-Bever om 14.30 u. Gastspreker: prof.dr. Herman de Dijn

ZONDAG 13 APRIL

BORMSHERDENKING te Merksem-Antwerpen. (Org.: Bormshuis)

AANDACHT: Besloten werd terug de **traditionele volgorde** te volgen: dus **eerst de eucharistieviering** (11.30 uur in de Sint-Franciscuskerk aan de Bredabaan) **en dan de plechtigheid op het kerkhof zelf** (12.30 uur oud kerkhof aan de Van Heybeeckstraat). Er is **geen optocht!**

Ongelukkig genoeg valt dit jaar de **BORMSMIS** te Sint-Niklaas, georganiseerd door de Bormswerkgroep-St.Niklaas, op dezelfde dag. Mis in de Collegekerk te Sint-Niklaas om 11 uur. (Gegevens overgenomen uit *Berkenkruis*.)

ZONDAG 27 APRIL

66^{ste} VLAAMS NATIONAAL ZANGFEEST in het Sportpaleis om 14.30 u. te Merksem-Antwerpen. Info: ANZ: 03 237 93 92, info@anz of www.zangfeest.org.

ZATERDAG 11 MEI (**NIEUWE DATUM!**)

DODENHERDENKING om 15 u. te Stekene, einde rond 17 u. (Org.: SMF)

ZATERDAG 14 JUNI

15^{de} TUINFEEST om 14.30 u. (Org.: SMF-Limburg en -Kempen)

ZONDAG 24 AUGUSTUS

IJZERWAKE *Trouw aan het IJzertestament* "ergens in de IJzerstreek". (Juiste plaats wordt later medegedeeld.) Nieuwe herdenking voor de Frontsoldaten van 1914-1918. Info: IJzerwake vzw, Grote Steenweg 426, 2600 Berchem, 03 238 27 49, secretariaat@ijzerwake.org of www.ijzerwake.org. (Org.: vzw IJzerwake)

HEKALO 20^{ste} Herdenkingsmis met grote tentoonstelling te Lokeren.

ZATERDAG 20 SEPTEMBER

23^{ste} OOGSTFEEST Informatie bij Rik Biesmans: 015 51 36 85. (Org.: Vriendenkring Landdienst 'De Petatte Stampers')

ZATERDAG 4 OKTOBER

BORMSDAG te Sint-Niklaas met herdenking van de overleden priester Ward Corsmit. (Org.: Bormskomitee-St.-Niklaas vzw)

ZONDAG 12 OKTOBER

13^{de} HERDENKING LIMBURGS OFFER VOOR VLAANDEREN te Genk.

ZONDAG 19 OKTOBER

8^{ste} HISTORISCHE BEURS VLAAMSE BEWEGING in Feestzaal Nilania, Kesselsesteenweg 52 te Nijlen. (Org.: Vlaamse Verzamelaarskring)

RESTAURANT 'T PALINGHUIS a/d SCHELDE
Oude Brugstraat 16, 9200 Schoonaarde 052 42 32 46
DE FAMILIEZAAK MET TRADITIE. Jan Pauwels-De Brauwer
Wekelijkse rustdag: vrijdag tot zaterdag 18 uur.

VICKY SHOES – Meersman
Scheldestraat 65, 9140 Temse 03 771 11 71
MEPHISTO-SPECIALIST

WEST-VLAANDEREN

BRUGSE BOEKHANDEL K. DE MEESTER
Dyver 2, 8000 Brugge 050 33 29 52
Levert alle boeken.

TAVERNE CRAYENEST
De Smet de Nayerlaan 13, 8370 Blankenberge
Het enige restaurant aan de kust dat uitkomt voor zijn rechts flamingantisme.

**HIER KAN UW
COMMERCIEËLE ADVERTENTIE STAAN !
INTERESSE ?**

**NEEM DAN CONTACT OP MET GABY ROSCI:
03 239 73 44**

BROEDERBAND ANTWERPEN LIDGELD 2003

De leden van Broederband Antwerpen en van de voormalige afdelingen West-Vlaanderen en Pajottenland die hun lidgeld voor 2003 nog niet betaalden, vinden achter hun naam op het adresetiket de letter "A".

Mogen wij hen via deze weg vriendelijk uitnodigen om hun lidgeld zo snel mogelijk over te maken op rekening 419-8055521-87 van Broederband Antwerpen?
Wij danken u bij voorbaat.

ANONIEME STORTING

Op 30 december 2002 werd via het KBC-kantoor Kontich-Kazernen 10 euro gestort op de rekening van Broederband Antwerpen voor het lidgeld 2003. Er werd door de bank evenwel geen naam en adres medegedeeld. Wie zich hier in meent te herkennen, gelieve zich kenbaar te maken bij Luk Dieudonné: 03 216 15 25.

NIEUWE HOOP AAN DE IJZER?

Beste Broederband- en Bormsvrienden,

"Ik heb heimwee naar de vroegere IJzerbedevaarten, hun geest, hun bezieling."
Zo begon de toespraak die Meester Herman Wagemans niet heeft mogen houden op de 'alternatieve IJzerbedevaart' die gepland was op zondag 25 augustus 2002 op de rechteroever van de IJzer te Diksmuide.

Die manifestatie, in de traditie van de vroegere IJzerbedevaarten, kon niet doorgaan omdat de voorzitter van het IJzerbedevaartcomité, Lionel Vandenberghe, te elfder ure de rechtbank van Veurne had ingeschakeld om onder dreiging van een dwangsom van 25.000 euro (1 miljoen oude franken!) de manifestatie te laten verbieden. Werkelijk te elfder ure, want dat verbod werd op vrijdag 23 augustus, de laatste werkdag vóór de manifestatie, aan de organisatoren betekend. Alsof 'men' niet beseftte dat juridisch weerwerk daarmee zo goed als uitgesloten was.

Zo laag was de toenmalige voorzitter van het IJzerbedevaartcomité gevallen dat hij het belgische gerecht moest inschakelen om een vreedzame en bovendien door een niet onaanzienlijk deel van de IJzerbedevaartgangers gesteund initiatief te laten verbieden. De organisatoren, de Werkgroep Radicalisering IJzerbedevaart, hebben toen noodgedwongen de manifestatie en elk ander protest afgeblazen en het gedrum dat toen aan de ingang van de IJzerbedevaartweide ontstond is enkel en alleen voor rekening van de toenmalige comitévoorzitter.

Diverse personen die verenigd waren in de Werkgroep Radicalisering IJzerbedevaart hebben eind vorig jaar een nieuwe organisatie opgericht, de vzw IJzerwake, die op zondag 24 augustus 2003 *"ergens in de IJzerstreek"* een nieuwe herdenking voor de IJzerfrontsoldaten zal inrichten onder het motto **TROUW AAN HET IJZERTESTAMENT**. Ook de door het IJzerbedevaartcomité weggemoffelde kerngedachten **ZELFBESTUUR – NOOIT MEER OORLOG – GODSVREDE** worden in ere hersteld.

Om deze nieuwe herdenking in alle sereniteit te kunnen laten doorgaan en met het oogmerk dat elke beschuldiging van mogelijke provocatie op de dag van de IJzerbedevaart niet meer kan worden geuit, werd bewust gekozen voor een andere datum dan de officiële IJzerbedevaart, namelijk een week vroeger.

Ondertussen nam Vandenberghe ontslag als voorzitter van het IJzerbedevaartcomité – echter niet als lid van de raad van bestuur, voor alle duidelijkheid! – om de stap te zetten naar de partijpolitiek. Voor enkele weken werd bekend dat hij op 18 mei verzekerd is van een rode pluchen zetel in de senaat. Hij moet er dus zelf niets meer voor doen en zal ook niet in zijn geldbeugel moeten tasten voor reclame-uitgaven. Goedkoop toch? Letterlijk én figuurlijk. Ter wille van de smeer likt de kat de kandeleer.

Was dat het doel van de jarenlange ondermijning en uitholling van de IJzerbedevaart?

Heel wat bewuste Vlamingen stelden na VDB's ontslag al hun hoop op de nieuwe voorzitter van het IJzerbedevaartcomité, Walter Baeten. Zou de wind dan toch nog draaien, zou het comité terug aanknopen bij de traditionele lijn? Wel, beste lezer, ik durf daaraan te twijfelen.

Heel wat ongeruste – of opgeluchte? – Vlamingen namen reeds contact op met de nieuwe vzw IJzerwake met de vraag om toch zeker die geplande IJzerwake van zondag 24 augustus 2003 af te gelasten, want zie: er is een nieuwe voorzitter, waarom dan nog een andere herdenking voor de IJzersoldaten?

Alsof het enkel om de vroegere voorzitter ging én gaat? Het overgrote deel van de raad van bestuur en ook heel wat andere leden van het IJzerbedevaartcomité hebben boter op het hoofd. Vandenberghe was als voorzitter het uithangbord, maar hij was zeker niet de enige die het comité én de bedevaarten heeft doen ontsporen. Dat men dát goed beseft.

De vzw IJzerwake, open voor dialoog, heeft niet getalmd en heeft de nieuwe voorzitter van het comité een brief geschreven, uitnodigend tot een gesprek. Voor zover bekend, is daarop enkel een oorverdovende stilte gevolgd. Hallo, Diksmuide?

Aandachtige lezers zullen de laatste jaren gemerkt hebben dat we de IJzerbedevaart in dit tijdschrift niet meer aankondigden. Er ontstond een situatie waarbij afdelingen van Broederband en ook het Bormshuis zich uitgesproken achter het protest schaarden tegen de uitholling van het oorspronkelijke IJzertestament, andere Broederbandafdelingen spraken er zich niet over uit. We hebben daar nooit een breekpunt van gemaakt. Ook nu niet, trouwens.

De besturen van Broederband Gent en Antwerpen en van het Bormshuis zullen manifest aanwezig zijn op de IJzerwake op zondag 24 augustus 2003 *“ergens in de IJzerstreek”*.

Waar de individuele Broederbander of Vriend van het Bormshuis ook voor zal kiezen (want wij verbieden, noch verplichten wie dan ook): IJzerwake of IJzerbedevaart? Dat hij of zij er aanwezig is met de enige gedachte die telt: men gedenkt er de doden van het IJzerfront.

Of men dat doet op het lapje grond dat privé-eigendom is van het IJzerbedevaartcomité of op een weiland die de vzw IJzerwake *“ergens in de IJzerstreek”* zal huren, maakt in principe geen verschil. Het enige verschil is dat op de IJzerwake wél ondubbelzinnig gekozen wordt voor een onafhankelijk Vlaanderen.

Velen moeten al jaren op hun tong bijten, anderen zegden: men manifesteert toch niet op de IJzerweide? Helemaal ongelijk hadden en hebben zij niet. Wie ben ik, maar ik moet toegeven dat ik bewust niet heb deelgenomen aan de protesten op de weide.

Langs de andere kant kan men niet loochenen dat het overleg jarenlang gesaboteerd en op de lange baan werd geschoven door Vandenberghe en co. Ook mag gezegd worden dat er vanuit en door het comité of haar vertegenwoordiger(s) bewust onwaarheden werden verteld tegen neutrale onderhandelaars en tegen vertegenwoordigers van het IJzerbedevaardersforum en de Werkgroep Radicalisering IJzerbedevaart die het protest coördineerden. Dat deze organisaties dan overgingen tot zeer verscheiden protestvormen naast en op de weide zelf is dan ook best te begrijpen, wáár anders had men nog de gelegenheid om het protest te

AANBEVOLEN

Het jaarlijks tarief voor opname in deze rubriek bedraagt 3 euro per regel en per inlassing. Men moet echter instemmen met opeenvolgende inlassingen tot het einde van het jaar. Geïnteresseerden kunnen terecht bij:

Gaby Rosci, p/a Volkstraat 30, 2000 Antwerpen. (privé: 03 239 73 44)

ANTWERPEN

BANDAGIST ABC

Steunkousen – breukbanden – rug-buikgordels – orthopedische sandalen – sportverbanden – incontinentie – en thuisverzorging
Boechoutsesteenweg 15, 2540 Hove 03 455 94 61
Statielei 18, 2640 Mortsel 03 449 96 61
Nationalestraat 150, 2000 Antwerpen 03 237 45 25
Fruithoflaan 10, 2600 Berchem 03 230 61 86
St.-Gorikspan 4, 2650 Edegem 03 457 27 24
H. Consciencestraat 54, 2800 Mechelen 015 43 26 46
Lambrechtshoekenlaan 266, 2170 Merksem 03 645 29 33

FOCUS VERZEKERINGEN NV

Lamorinièrestraat 120, 2018 Antwerpen 03 230 30 70
Alle verzekeringen met de voornaamste maatschappijen.
Aan de meest voordelige premies en met de beste voorwaarden.

MILO SCHOONMAAK

Smallandlaan 1-3, 2660 Hoboken 03 820 96 00
“Professionele schoonmaak laat u beter aan ons over.”

OOST-VLAANDEREN

BRILLENHUIS WAASMUNSTER

Schrijberg 136, 9250 Waasmunster 03 772 40 66
Let wel: alleen op dit adres geven wij EXTRA GROTE KAMERADENKORTING! ALLEEN VOOR VNJ'ers, leden SINT-MAARTENSFONDS, BROEDERBANDERS en BORMSHUISVRIENDEN!
Ook alle contactlenzen.
Baan Antwerpen-Gent, 20 minuten van Antwerpen, Gent en Brussel.

ONAFHANKELIJK ZIEKENFONDS VLAANDEREN GROEP FLANDRIA

Secretariaten:	Telefoon	Fax
Holstraat 21, 9000 Gent	09 223 52 27	09 223 55 66
Poelstraat 40, 9820 Merelbeke	09 230 79 09	09 232 18 90

Onze deskundige klantenadviseurs in ons Vlaams Ziekenfonds zijn er voor u met duidelijke informatie en een persoonlijke aanpak.

de rekening van het Bormshuis.

Zij die hun lidgeld voor 2003 nog niet betaalden, vinden op de adreswikkel naast hun naam de letter "B".

De Broederbanders die ook lid zijn van de Vrienden van het Bormshuis aan gunstarief, maar nog niet betaald hebben voor 2003 vinden op de adreswikkel de letter "G" naast hun naam.

ANONIEME STORTING

Op 15 oktober 2002 heeft iemand 10 euro gestort op de rekening van het Bormshuis met de mededeling "lidgeld 2003", dit echter zonder een naam en adres op te geven. Wie zich hier in herkent, gelieve zich kenbaar te maken bij onze penningmeester, Gaby Rosci.

WACHTPOST

tijdschrift van de Vriendenkring FW – WB – JK – VI.Flak

Inlichtingen: p/a Dries Timmermans,
Turnhoutsebaan 190/3A bus 2, 2140 Borgerhout

(ruiladvertentie)

IN VLAANDERENS VELDEN

In Vlaanderens velden bloeien de klaprozen
tussen de kruisen, rij aan rij,
die onze plaats aanwijzen. En aan de hemel
blijven de leeuweriken vliegen en dapper kwelen, -
tussen 't geschut beneden nauwelijks te horen.

Wij zijn de Doden. Enkele dagen geleden nog
leefden we, voelden de ochtendstond,
zagen de gloed van de avondzon,
beminden en werden bemind en nu liggen wij, gevelden,
in Vlaanderens velden.

Zet onze strijd met de vijand verder.
Met falende handen reiken wij u over
de toorts. Aan u haar hoog te dragen.
Doet gij dit niet, dan zullen wij in deze aarde
geen rust kennen, ondanks de klaprozen
in Vlaanderens velden.

Herwig Verleyen

(vertaling van *In Flanders fields* van John McCrae)

laten weerklinken dan op of onmiddellijk naast de weide, op de dag van de IJzerbedevaart zelf? Dat het daarbij, zeggen en schrijven, één keer tot wat geduw en getrek kwam moet men ook niet opblazen: een muziekkapel die een minuutje te vroeg het protest inleidde en daardoor ongelukkigerwijze in de vlaggenparade terecht kwam, of een paar temperamentvolle jongeren die wat te voortvarend handelden... Dat men niet zegt dat het toen tot een 'veldslag' is gekomen, zoals de systeempers – met maar al te gretig handgeklap van het comité – het aan de publieke opinie heeft willen verkopen. Hebben de bewuste Vlamingen al niet genoeg ervaring met de persmusketen die enkel en uitsluitend in dienst staan van het establishment?

Zij die toch deelnemen aan de IJzerbedevaart moeten wel zeer goed beseffen dat hun 'kop' geteld zal worden, in het voordeel van het comité en dus ook van de door het vlaams-belgisch establishment financieel en politiek ondersteunde politiek-ideologische lijn van dat comité!
Wat ze ook willen of bedoelen...

Het Vlaamse hart mag, nee *moet* verpand zijn aan de IJzertoren als symbool van de IJzertraditie, maar kan én mag dat niet aan het huidige comité! Dat laatste heeft immers tot nu toe geen enkel signaal gegeven dat duidelijk maakt dat het een einde maakt of nog maar de intentie heeft om een einde te *willen* maken aan de uitholling- en uitsluitingstrategie die bijna twee decennia aan de gang is.

Zolang dat signaal van bezinning en verzoening er niet komt, zal ik samen met duizenden anderen aanwezig zijn op de IJzerwake op zondag 24 augustus 2003 "*ergens in de IJzerstreek*".
Omdat het moet, voor een onafhankelijk Vlaanderen, los van België, los van het vlaams-belgisch establishment.

Luk Dieudonné

VERSCIJNINGSDATA 2003

Nr.	periode	publicatiedatum	teksten bij redactie
3/4	mei-juni	15 juni	15 mei
5	september-oktober	15 september	15 augustus
6	november-december	15 december	15 november

Mogen we alle correspondenten en bevriende organisaties vragen de data voor de inzending van teksten en aankondigingen **strikt** te respecteren?

Bormshuis-Broederband
Volkstraat 30
2000 Antwerpen
Fax: 03 238 33 99
borms@vlaanderen.org

UIT DE OUDE DOOS

JETJE CLAESSENS (deel 2): Vlaams leven in Argentinië

Zoals beloofd volgt hier het tweede deel van het verhaal van Jetje Claessens, de DMS-leidster die na haar terdoodveroordeling meer dan veertig jaar in Argentinië woonde. Het gaat om haar leven in haar tweede vaderland, een leven dat zeker niet gemakkelijk was maar dat haar toch niet verbitterd maakte.

Dit deel werd in de vorm van een vraaggesprek weergegeven waarbij de vragen in 1991 per brief aan Jetje Claessens werden gesteld door ondergetekende.

Lieve van Onckelen

Hoe kwam u in Argentinië terecht?

Door mijn huwelijk met Frank Delaeter, die reeds sinds 1949 in Argentinië verbleef. Ieder die naar een vreemd land uitwijkt, maakt er 'n zeer moeilijke periode door. Ik ontsnapte niet aan die wet. Wij hadden het zeer moeilijk voor dat mijn man als leraar aanvaard werd. Nadat mijn moeder en vader gestorven waren tijdens mijn gevangenisleven, heeft vader B. (vader van 10 kinderen en van mijn DMS-vaandeldraagster) gevraagd om mij in de gevangenis te mogen bezoeken. Hij was voor mij als een tweede vader, betaalde een advocaat, bepleitte mijn huwelijk en voorlopige invrijheidsstelling. De levenslange straf werd omgezet in 17 jaar maar op mijn emigratiepapieren staat vermeld dat ik tot levenslang veroordeeld werd...

Zoals op mijn paspoort vermeld werd dat dit alleen voor Argentinië gold en zelfs de papieren voor mijn huwelijk op gevangenispapier werden gedrukt. Een supplementaire attentie van de Belgische staat.

Men kan hier moeilijk spreken van een totaal andere cultuur. Argentinië is zeker het meest Europese land van Zuid-Amerika. Sinds ik hier woon zag ik geen vijf negers, ik zag er meer tijdens mijn kort verblijf [bij haar bezoek] in België. De Argentijnse bevolking is hoofdzakelijk Latijns: Italianen en Spanjaarden vormen het grootste aantal emigranten. Dan zijn er grote nederzettingen van Joden, Arabieren, Joegoslaven, Duitsers – minder Fransen en Nederlanders. De Indianen zijn 'n zeer klein aantal; wel is de Noordwestelijke en Noordelijke bevolking sterk Indiaans gemengd; zij vormen eigenlijk de meest authentieke bevolking van Argentinië: de 'criollos' terwijl wij de 'gringo's' zijn.

HET VERBOND

maandblad van het Nationalistisch Verbond

Jaarabonnement: 15 euro via rek.nr.: 456-9570351-67

Lisbloemstraat 31, 3500 Hasselt

na twee jaar hard labeur, dan verwachten wij u allen eind september op een feestelijke heropening van het vernieuwde Bormshuis.

Afspraak?

Tot dan klinkt het vertrouwd: alle steun, groot of klein, wordt in dank aanvaard. Bij de heropening van het Bormsmuseum worden de vrijgevigens vermeld in de brochure die we zullen publiceren ter gelegenheid van de heropening. Iedereen wordt bij voorbaat bedankt. Bevriende organisaties die een oproep voor steun willen publiceren kunnen van ons een kant-en-klare tekst krijgen.

Voorlopig is het knipselarchief van het Bormshuis terug geopend voor het publiek en er is tijdens de openingsuren terug steeds een permanentie.

MATERIAALSCHENKINGEN AAN HET BORMSHUIS

Naast de recensie-exemplaren van publicaties en de tijdschriften die als ruilabonnement bij de redactie van *Bormshuis-Broederband* toekwamen, ontving het Bormshuis verder materiaal-schenken van:

Mevr. Lea de Jonghe-Meurrens uit Deurne (AV); Martin Dieudonné uit Deurne (PK/TS); Rudi Koot uit Nederland (AR/BK/TS); Toon Pauli uit Antwerpen (AR/AV); Johann Vancoppenolle uit Sint-Truiden (TS); Karel van Haerenborgh uit Zoersel (AR/PK/TS), Marcel van Oostenrijk uit Zellik (AR/BK/PK/TS).

AR = archiefstukken (handschriften, brieven, pamfletten, uitnodigingen...)

AV = audiovisuele documentatie (foto, film, video, geluidsdragers, affiches, kentekens, kunst en artisanale voorwerpen,...)

BK = boeken en brochures

PK = persknipsels

TS = tijdschriften

Het Bormshuis is op zoek naar opklapbare stoelen voor binnen- en buitengebruik: voor de heropening van het Bormshuis in september 2003 en voor de Bormsherdinkingen. Bellen naar Luk Dieudonné a.u.b.

LIDMAATSCHAP VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS 2003

Gewoon lidmaatschap: richtprijs 10 per jaar.

Steunlidmaatschap: minimum 25 per jaar.

Lidmaatschap voor organisaties, firma's en instellingen: minimum 25 per jaar.

Uw overschrijving graag op rekening 419-8045261-12 van het Bormshuis te 2000 Antwerpen.

Nieuwe steunende leden en organisaties ontvangen de uitgave *Bormshuis: een kennismaking*.

Hierbij nodigen wij de leden van de 'Vrienden van het Bormshuis' die hun lidgeld voor 2003 nog niet betaalden, dit zo snel mogelijk over te maken op

Wij herhalen hier de oproep aan alle vaandrags van Vlaamse verenigingen: breng uw vlag mee om samen de erehaag te vormen in de kerk en achter het graf van dr. Borms. Alvast bedankt!

BLOEMEN VOOR BORMS

Voor de bloemen doen we, zoals ieder jaar, een beroep op al onze lezers. Een aantal onder u stortte reeds een bijdrage voor onze bloemenhulde en we hopen dat velen dit voorbeeld zullen volgen. Alle bijdragen zijn welkom op rekening 419-8045261-12 van vzw Bormshuis, met vermelding “*bloemen*”.

NIEUW BOEK OVER BORMS

Enige tijd geleden werden we gecontacteerd door een dame die, in opdracht van een bekende Vlaamse en Nederlandse uitgeverij, werk wil maken van een nieuw boek over dr. Borms. Momenteel maakt zij, in vrij moeilijke omstandigheden – gezien de renovatiewerken in het Bormshuis – een inventaris van geschikt fotomateriaal en onderzoekt zij de aanwezige documentatie. Bedoeling zou zijn vooral de mens Borms recht te doen in een objectieve, wetenschappelijke studie. Zo werd ons in ieder geval verzekerd. Het is zeker positief dat dergelijk initiatief genomen wordt en we kijken met spanning uit naar het resultaat. We houden u op de hoogte.

RENOVATIEWERKEN

Als u dit leest zou de aannemer de laatste grote renovatiewerken moeten hebben beëindigd. Eindelijk... Nu moeten we met eigen mensen het nieuwe museum (eerste verdieping), de nieuwe bibliotheek (tweede verdieping) en de nieuwe sanitaire ruimte (tweede achterverdieping) nog ‘aankleden’: verlaag aanbrengen, vloerbekleding leggen, nieuwe verlichting aansluiten en dergelijke afwerkingwerkzaamheden. Dan moeten we nog de trap en de trapzaal opfrissen want die heeft door het aan- en afzeulen met bouw materiaal haar frisheid ‘lichtjes’ verloren. Rest dan nog de traplift... We zullen moeten afwachten wat er na het betalen van alle rekeningen nog overblijft. Maar dank zij de steun die we nog steeds mogen ontvangen, zal het denkbaar wel lukken om de laatste ‘finishing touch’, de laatste hand aan alle geplande – en ook niet-geplande! – renovatiewerken te kunnen leggen.

Dan begint de verhuis van de bibliotheek, die we tijdelijk op een andere plaats moesten onderbrengen, en waarvoor we opnieuw zullen mogen rekenen op een kleine maar taai groep vrijwilligers die de vele trappen van het Bormshuis ondertussen maar al te goed onder de knieën heeft. Daarna zal onze conservator, Lieve van Onckelen, beginnen aan de inrichting van het nieuwe, ruimere Bormsmuseum.

Allemaal goed en wel, zult u zeggen maar wanneer kunnen we dat nu eindelijk eens allemaal zelf bekijken? Wel beste vrienden, als alles meezit en dat mag wel

Daar ik gewoon was in Brussel te leven, midden de verfransing, viel het me niet te zwaar me aan te passen aan deze cultuur. Wat men als Vlaming – veel te eerlijke Vlaming – moeilijk gewoon wordt is de Argentijnse ‘viveza’ (sluwheid) en het eeuwig ‘mañana’ (*morgen*). In het begin toen we hier kwamen in Mar del Plata was er praktisch geen cultuurleven. Nu is er veel meer cultuurleven; alleen gaan concerten en toneelavonden steeds zeer laat (22 uur) door. Een Argentijn soupeert trouwens pas rond dit uur. Iets wat ik zeer moeilijk gewoon word. Hetgeen ik ‘t meest mis is de Vlaamse beweging. Als flamingant en groot-Niederlander hoor ik tot ‘n heel kleine minderheid in onze collectiviteit. De meeste flaminganten wonen rond Buenos Aires en in Florencio Varela.

Met Vlaanderen houd ik hoofdzakelijk contact door briefwisseling. Ik lees regelmatig *Broederband*, *De Brusselse Post* en *Storm*. ‘t *Pallietkerke* werd afgezegd. Het kwam eigenlijk wat duur uit. VIW (*Vlaanderen in de Wereld*) brengt ons ook regelmatig wat nieuws. Persoonlijk heb ik steeds betreurd dat Arthur Verthé uit VIW ging. Het is de enige die voor ons Vlamingen iets gedaan heeft. Jos Ghysen en Miel Cools kwamen hier tweemaal optreden... Nu is er alleen nog een blaadje ‘*VIW-nieuws*’ dat weinig interessant is.

Hebben kinderen en kleinkinderen van ballingen nog belangstelling voor de Vlaamse Beweging?

Niet allen hier in Mar del Plata zijn ballingen. Het is spijtig, maar voor de Vlaamse Beweging, de Vlaamse strijd is er over ‘t algemeen weinig belangstelling. Wel is er interesse voor ‘t land van herkomst van hun ouders of grootouders en dus in zekere zin ook interesse voor de cultuur, het volk, het landschap van Vlaanderen en Holland. Moesten de uitgeweken Vlamingen en Hollanders de steun hebben die bv. de Alliance Française met zijn taalonderwijs en culturele prestaties brengt aan de weinige Fransen die hier verblijven, het zou veel beter gaan.

De Duitsers, hier ook een kleine groep, hebben een Gutenberg Schule! Zal de Vlaamse regering ooit een Nederlands schooltje, desnoods met internaat, in Mar del Plata mogelijk maken? Het werd destijds met A. Verthé bijna werkelijkheid... Er is nu een Vlaamse regering, maar in Argentinië waar de meerderheid der uitgeweken Belgen Vlamingen zijn, zitten we sinds ‘t bestaan van een Vlaamse regering opgeschept met ‘n Vlaminghater als ambassadeur.

Hoe verloopt het leven in Argentinië?

Argentinië leeft in ‘n zware crisistijd, een overgangstijd naar beloofde betere economische toestanden. Er is zeer veel scepticisme. Stilaan worden de Argentijnen zich bewust dat op deze wereld niet alleen Argentinië bestaat. Dit zo rijke land is wel op vele gebieden in de laatste 40 jaar vooruitgegaan: wegennet, fabrieken, aantal scholen maar in zelfgenoegzaamheid heeft het niet voldoende gezien hoe snel de wereld evolueerde en is het dus haast blijven stilstaan; dus ziet het nu hoe meer en meer staten dit land in technologie en verkoopkracht voorbij renderen. De Argentijnen worden er stilaan van bewust dat ook zij schuld hebben en zij niet de hele schuld kunnen geven aan VS en Euromarkt die door hun dumpingpolitiek, door de subsidies die de staat verleent, de Zuid-Amerikaanse landen markten ontnemt. (*Voor Argentinië waren graan- en vleesverkoop bron van rijkdom.*)

Enerzijds zijn in dit land van 'viveza' zoveel slechte gewoonten ingekankerd dat het jaren zal duren om hierin verandering te brengen. Bijvoorbeeld, zovelen hebben nooit belastingen betaald zonder ervoor gestraft te worden. Veel kan men bekomen met wat geld in de handen te stoppen. Documenten vervalsen was haast 'n gewoonte. De baas ontduikt betalingen voor sociale wetten: zovelen kregen 'n dubbele wedde: één waarop verzekering afbetaald werd, een andere in 't zwart... Orde brengen in dit alles gaat niet in een handomdraai.

De staatskas was leeg... dus hoge belastingen maar aldus boet deze die trouw zijn belastingen betaalde voor deze die nooit betaalde... Hoeveel schandalen zullen er nog aan 't licht komen?

Anderzijds verklaren dat het nooit zal gaan, dat de Argentijn lui is, is verkeerd. Er zijn hier veel harde werkers, eerlijke, goede en vriendelijke mensen. Er zijn hier bedrijven die zeer goed en modern zijn. Daarbij is dit land zo groot en uitgestrekt dat men onmogelijk mag veralgemenen. Er zijn provincies waar zeer goed gewerkt wordt. Er zijn zeer arme provincies en er zijn goed beheerde en slecht beheerde provincies.

Het slechtst van Argentinië is voor onze kleinkinderen het onderwijs. Vijftig jaar geleden stond het onderwijs op een hoog peil; maar weinigen kregen de kans om naar school te gaan. Toen Peron aan het bewind kwam, heeft hij overal scholen gebouwd zodat ieder Argentijns kind tenminste kon leren lezen en schrijven. Teveel jonge, onervaren en onvoldoende geschoolde elementen moesten in 't onderwijs ingezet worden ... stilaan is het peil ook in de private scholen gezakt. De huidige minister tracht het peil van het onderwijs te verhogen. In de privaatscholen merkt men al verbetering. In de officiële scholen zijn de moeilijkheden veel groter. Door het loon van het onderwijzend personeel, dat voor 90 % vrouwelijk personeel is, ook in de jongensscholen, zijn er gedurig stakingen en werkt men het opgelegde programma af in recordtijd maar hoe? Het is zo doodjammer. *(En Jetje Claesens wist waarover ze het had want ze heeft jarenlang bijlessen in talen gegeven.)* Het universitair probleem is nog moeilijker op te lossen.

Kunt u iets meer vertellen over *De Schakel*?

De Schakel werd 37 jaar geleden opgericht op initiatief van Willem Smekens, die Jeanne de Bruyn aansprak voor de redactie. Dit eerste nummer werd door de familie Smekens bekostigd. Jeanne de Bruyn is gedurende vele jaren hoofdredactrice geweest. Jeanne heeft heel in 't begin Leo Poppe aangesproken voor het pagineren van *De Schakel*, het beheer en ook 't schrijven van artikels. Het typewerk werd ten huize van L. Poppe gedaan. Daaraan hebben onder meer meegeewerkt: Lode Moens, J. Maya e.a. en Poppe zelf.

Toen Jeanne de Bruyn nog moeilijk de hoofdredactrice kon blijven – zij woonde in La Plata en al het drukwerk werd in Buenos Aires gedaan – heeft zij Leo Poppe gevraagd de hoofdredactie over te nemen. Leo heeft dit sindsdien trouw gedaan zoals hij van in den beginne de bijzonderste medewerker en uitvoerder is geweest. Zodat wij graag erkennen dat Leo en *De Schakel* één zijn, al zijn we soms niet altijd akkoord met wat Leo schrijft. Hij is en blijft Dinaso – dat kan men hem niet kwalijk nemen... maar *De Schakel* is het blad van de Vlaamse uitwijkelingen in Argentinië en zou zich ook liefst niet uitspreken over de Argentijnse politiek...



NIEUWS UIT HET BORMSHUIS

	Telefoon	Fax	E-postadres
Bormshuis	03 238 33 99	03 238 33 99	borms@vlaanderen.org
Voorzitter:			
Hugo van Dingenen	03 324 14 60		
Conservator + secretaris:			
Lieve van Onckelen	03 238 27 49	03 238 27 49	lievevanon@pi.be
Ondervoorzitter + ledenadministratie:			
Luk Dieudonné	03 216 15 25	03 238 33 99	luk.dieudonne@pandora.be
Penningmeester:			
Gaby Rosci	03 239 73 44		gaby.rosoci@skynet.be

VLAAMSE ZIELENDIENST

Op 22 februari 2003 ging in de Sint-Walburgiskerk aan de Antwerpse Volkstraat de jaarlijkse Zielendienst door. Het trouwe publiek had opnieuw talrijk de weg naar deze herdenkingsdienst gevonden. Eens te meer zorgde het Scheldekoor voor de muzikale omlijsting en Elke Heylen en Hans Bogaert waren opnieuw de lectoren. Pater A. Aernouts ging voor en zorgde voor de homilie. Daarin riep hij eens te meer op tot dankbaarheid tegenover de overledenen en tot trouw aan ons ideaal: zelfbestuur voor Vlaanderen. Nadien bleek het bovenzaaltje veel te klein om al wie nog wat wilde bijpraten of oude bekenden ontmoeten een plaatsje te bieden. Voor volgend jaar moet daar zeker een oplossing voor gevonden worden.

BORMSHERDENKING

De jaarlijkse Bormsherdenking vindt dit jaar plaats op zondag 13 april, zoals steeds in Merksem. Zoals reeds aangekondigd kent de plechtigheid het volgende verloop:

11.30 u.: Eucharistieviering in de Sint-Franciscuskerk aan de Bredabaan in Merksem met als voorganger pater Jos Verstraeten, die in december 2002 werd afgezet als pastoor van de faciliteitengemeente Wezembeek-Oppem, waar hij consequent Vlaams pastoor was. Het SMF-Scheldekoor zorgt voor de omlijsting, met als extra een solo van Hilde van Hoogten (kleindochter van Bormshuisstichter Jan van Hoogten) met 'Het lied van Nele'.

12.30 u.: Hulde aan het graf van dr. Borms op het oude kerkhof van Merksem aan de Van Heybeeckstraat. Na de bloemenhulde houdt prof.em. Eric Ponette de gelegenheidsrede. Daarna is er voor iedereen gelegenheid om het graf te groeten.

Wij rekenen op al onze lezers!

brandweerkorps te Deerlijk en grondlegger van de West-Vlaamse Brandweerschool.

- de heer **Frans Voet** uit Borgerhout (Borgerhout 24 mei 1928 – Borgerhout 2 maart 2003) echtgenoot van Machteld Schollen, oud-Oostfronter, lid van het SMF en de Vrienden van het Bormshuis. Op het gedachtenisprentje zagen we met ontroering het gedicht *Levenswet* van wijlen Jos Vinks dat we in ons vorige nummer publiceerden.

Nadat we voor enkele maanden reeds moesten melden dat we laattijdig en eerder toevallig op de hoogte werden gebracht van het overlijden van een medestrijder van het eerste uur van het Bormshuis, zo kregen we onlangs het tijdschrift terug van een lid van Broederband Leuven-Limburg met de melding "overleden". Enig onderzoek bij streekgenoten leerde ons dat het betrokken 'lid' al drie jaar geleden overleden bleek te zijn! Het betreft Eerwaarde Heer **Robert Market**, geboren op 19 augustus 1924, die godsdienstleraar en leraar Latijn-Nederlands was in het Sint-Michielscollege te Bree, alwaar hij krachtadig het VNJ gesteund heeft, evenals tal van andere Vlaamse organisaties en tijdschriften. Hij heeft diverse malen de mis gecelebreerd tijdens diverse VNJ-kampen in Limburg en tevens bij de Theo Brounsherdenkingen van het VNJ te Bree. Hij heeft ook nog mee gecelebreerd bij het Limburgs Offer voor Vlaanderen. Eerwaarde Heer Market stierf op 20 februari 2000, onder de hoofding AVV-VVK. Hij ruste in vrede.

Geen lid van onze organisaties, maar voor velen onder ons geen onbekende, is de onlangs overleden **Pater Juvenalis** (Frans van Elsacker, Zoersel 20 oktober 1917 – Antwerpen 22 december 2002), aalmoezenier van het kamp van Beverlo. "Zijn parochianen" uit het kamp zullen hem nooit vergeten.

Ook priester **Ward Corsmit** (Berchem 13 juni 1919 – Borgerhout 25 november 2002) is overleden, hij was overtuigd Heel-Nederlander en vooral warme vriend van Zuid-Vlaanderen en zeer actief in de Vereniging Zannekin; in april 2000 verzorgde hij de mis tijdens de Bormsherdenking.

De redactie biedt haar deelneming in het verlies aan alle families en vrienden van deze overleden medestanders aan.

Mogen we de families die ons geen gedachtenisprentje bezorgden alsnog verzoecken er ons een te willen bezorgen?
Dank bij voorbaat.

STORM

tijdschrift van het Vlaams Nationaal Jeugdverbond

Jaarabonnement: 600 fr.

Rek.nr. 645-1132220-71

(ruiladvertentie)

Maar iedereen, zonder één uitzondering erkent de grote verdienste van Leo Poppe en zijn echtgenote Bertje voor *De Schakel*. En het blad wordt hier en in Vlaanderen van A tot Z uitgelezen. Het mag dus niet verdwijnen. (*Wat ondertussen na het overlijden van Leo Poppe spijtig genoeg wel gebeurde.*)

Andere initiatieven

Gedurende vele jaren heeft Marcel Schumacher in Buenos Aires en Varelo een Vlaamse toneelgroep geleid, die jaarlijks optrad in Buenos Aires en ook al eens naar Mar del Plata kwam.

De VIA-werking (Vlaanderen in Argentinië) in Buenos Aires richt elk jaar een druk bijgewoond 11-julifeest in en dit vanaf 1950. Gedurende verschillende jaren heeft de stichter van de Flandria textielabriek, J. Steverlynck, op zijn eigendom de Vlamingen uitgenodigd op een 'asado' (braadfeest). VIA richt regelmatig sinds vele jaren voordrachten in. Prof. Dr. Franz, musicoloog, is er 't meeste opgetreden. Jaarlijks is er 'n Vlaamse Bedevaart met picknick in Florencia Varela.

Maandelijks gaat er een H. Mis door voor Nederlandssprekenden, nu gelezen door E.P. Jan van Meurs. Er bestaat ook in Buenos Aires een bibliotheek in het lokaal van de Mutual Belga. Op initiatief van de Vlamingen is dat nu een ziekenkas waartoe de Vlamingen kunnen toetreden.

In Mar del Plata gaat sinds 1952 jaarlijks een 11-julifeest door. Sinds meer dan 30 jaar gaat er ook jaarlijks een druk bijgewoond Lentefeest door. En sinds meer dan 25 jaar gaat er jaarlijks een kinderfeest en een Paasfeest (eieren rapen voor de kleintjes) door. Toen mijn man voorzitter was gingen er ook regelmatig film- en voordrachtavonden door. Onder voorzitterschap van Leo Coene werd die traditie voortgezet. Onder voorzitterschap van W. Engelbeen gingen er bowlingwedstrijden door.

Sinds 1954 bestaat er hier een bibliotheek, gedurende vele jaren geleid door mw. Provoost-Verbenne. Onder 't voorzitterschap van R. Hindryckx werd de bibliotheek overgebracht ten huize van de familie Todisco Robyn en staat ze ook onder leiding van Maria Todisco Robyn. Wekelijks is er koffietafel in onze boekenclub. (*J. Claessens vertelt er, bescheiden als ze was, niet bij dat ze zelf de spil was van de Vlaamse werking in Mar del Plata; dat werd me door verschillende Vlamingen ter plaatse duidelijk gemaakt.*) In Bariloche komen de weinige Vlamingen die er zijn ook regelmatig bijeen.

In Mendoza is een zoon van A. Verstraete deken aan de faculteit van filosofie en een andere leraar aan de faculteit economische wetenschappen. Wijlen Victor Delhez was leraar grafische kunsten aan de universiteit van Cuyo (Mendoza). Zijn zoon is hem opgevolgd. Deze Vlamingen, en afstammelingen van Vlamingen, vervullen een zeer belangrijke rol in 't culturele leven. Zoals Hugo Ryckeboer, professor aan de Universiteit van San Luis, die een belangrijke rol speelt in de computerwereld.

Wordt vervolgd.

HONDERD JAAR KVHV-LEUVEN

Hierna volgt de tekst van de toespraak die voormalig hoofdredacteur Herman Wagemans hield op zaterdag 8 maart 2003 te Leuven tijdens de huldeviering ter gelegenheid van 100 jaar KVHV-Leuven. Meester Wagemans was uitgenodigd als preses van het academiejaar 1939-1940 van deze studentenvereniging.

“Le lion flamand rugit... mais il n'a plus de dents” (De Vlaamse leeuw brult, maar hij heeft geen tanden meer.), zie eertijds de Waalse PS-leider.

67 jaar geleden kwam ik als schuchtere schacht te Leuven aan, de bruisende studentenstad met zijn clubs, zijn gilden, zijn Verbond [het KVHV, Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond] met alle onderafdelingen tot Verbondswacht en fanfare toe. Dat jaar werd het zevende lustrum gevierd.

Mijn vader, Emiel Wagemans, preses van de Limburgse Gilde, was in 1908 ook betrokken bij het eerste lustrum. En hij blies ook mee in de studentenfanfare die (buiten het programma om) halt hield voor de verzamelde hoogwaardigheidsbekleders met onder meer kardinaal Mercier en de rector magnificus) om daar de Vlaamse Leeuw te spelen! In die tijd een waagstuk, met ook gevolgen voor het Verbond. Mercier had immers verkondigd dat het Nederlands ongeschikt was als wetenschappelijke taal...

Er waren nadien zware botsingen tussen de leiding van het Verbond en de academische overheid. De eis tot vervlaamsing van Leuven en de algemene eis van een Vlaamse hogeschool te Gent zorgden voor ‘consilia abeundi’ [wegzendingen van de universiteit].

Het ‘gezag’ trad trouwens ook hardhandig op, in de katholieke middelbare scholen, meer bepaald in de strijd tegen het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond, waarin ik gevormd ben en blijf. Het ging zelfs zo ver dat het AKVS te Turnhout een goudstag had belegd waarop 900 aanwezigen waren. Wij wilden beginnen met een H. mis. Die werd ons niet gegund. We hebben dan maar op de Grote Markt geknield en gebeden. Stel u voor dat er heden ten dage 900 jongeren in groep naar de mis zouden komen...

Ikzelf was ook voor de keuze geplaatst: ofwel buiten het Klein Seminarie te Hoogstraten ofwel buiten het AKVS. Toen werd ik geheim lid van het AKVS. En dit heeft mij ook blijvend gevormd. Wij stonden toen voor een zware gewetensstrijd.

Ik vermeld ook even de houding van het aartsbisdom (Mgr. van Roey) in een geval van een seminarist die als dienstweigeraar was veroordeeld en wegens ziekte in het militaire hospitaal verbleef. Daar weigerde de aalmoezenier hem de communie. De seminarist bekloeg zich daarover bij de kardinaal. Die liet via zijn secretaris, Mr. Leclef, weten dat de aalmoezenier de juiste beslissing had genomen. Fotokopie in mijn bezit.

Over heel Vlaanderen bestonden toen studentenbonden, katholiek en flamingant, met de idealistische leuzen, zoals ‘Ic Dien’ te Borgerhout en mijn eigen studentenbond ‘Zo woord, zo daad’ te Hoogstraten.

ONS FAMILIELEVEN

We zijn jammer genoeg weer verplicht een hele rits vrienden te melden die ons de laatste maanden ontvielen. Allen laten een leemte na, in de eerste plaats voor familie en vrienden, maar ook omdat ze ieder op hun eigen manier hun steentje hebben bijgedragen tot onze Vlaamse ontvoogdingsstrijd.

- de heer **Jozef Delvaux** uit Wommersom, (Wommersom 28 september 1925 – Tienen 5 februari 2003), echtgenoot van Jeanne Goovaerts, lid van Broederband Leuven-Limburg en van het SMF. Jozef, een Oostfronter, was een overtuigde Vlaams-nationalist die men kon ontmoeten op de Bormsherdenking, de herdenkingen van het Limburgs Offer voor Vlaanderen, enz... Ook in zijn dorps- en parochiegemeenschap was hij een graag gezien man, bekend om zijn hulpvaardigheid en zijn medeleven met de zieken.

- de heer **Jan Denis** uit Borgerhout (Maastricht 17 oktober 1919 – Turnhout 23 december 2002) uit Borgerhout, echtgenoot van Anneliese Wolf, lid van Broederband Antwerpen en van de Vriendenkring FW-WB-JK-Vlaamse Flak, voormalig lid van de Zwarte Brigade en officier van de Fabriekswacht/Wachtbrigade/Vlaamse Flakbrigade.

- de heer **Juul Horemans** uit Leuven (Leuven 5 september 1925 – Leuven 24 november 2002), echtgenoot van Rosa Torfs, lid van Broederband Leuven-Limburg en het SMF, voormalig soldaat van de Brigade Langemarck.

- de heer **Christiaan Leuridan** uit Sint-Idesbald (Ieper 26 september 1926 – Veurne 26 februari 2003), echtgenoot van mevrouw Roos Nuttens, lid van Broederband West-Vlaanderen.

- de heer **Fons Stroobants** (Ganshoren 26 juli 1925 – Jette 14 januari 2003), echtgenoot van Jo van den Borre, lid van Broederband Pajottenland, oud-AVNJ'er, oud-Arbeidsman en voormalig uitbater van Vlaams Huis Uilenspiegel te Brussel.

- de heer **Hugo Thibaut** (overleden op 2 januari 2003) uit Brasschaat, echtgenoot van Goedele Leuridan, oud-lid van het Algemeen Katholiek Dietsch Studentenverbond, algemeen voorzitter van het Verbond VOS sinds 1996 en lid van de Vrienden van het Bormshuis.

- de heer **Albert van Nuffel** uit Oostende, lid van de Vrienden van het Bormshuis.

- de heer **Fons Verbrugge** uit Deerlijk (Harelbeke 13 november 1911 – Deerlijk 8 maart 2003) uit Deerlijk, echtgenoot van Lucienne Vandecasteele, lid van Broederband West-Vlaanderen, oorlogsburgemeester van Deerlijk, stichter van het

gewijd worden! Een gemiste kans of een hete aardappel die de beide auteurs voor zich uit hebben geschoven?

Wat er ook van zij, de hand van de minutieus beschrijvende Pieter Jan Verstraete drukt een onmiskenbare stempel op dit boek dat moet gelezen worden, door jong én door oud. Het beschrijft, dankzij het archief van Carlos van Louwe, zeer gedetailleerd de vijf oorlogsbedevaarten en is rijk geïllustreerd. Het geeft tevens een indringende en niets verhullende kijk op de interne keuken van het IJzerbedevaartcomité tijdens de Tweede Wereldoorlog, zonder verdoezeling van de ideologische geschillen die in zijn schoot bestonden. Uit het boek blijkt overduidelijk dat de Duitse bezetter de oorlogsbedevaarten slechts tolereerde, sterker zelfs dat die met haast alle middelen getracht heeft om de bedevaarten te saboteren. Niet enkel door in de voor de Duitsers al te Dietse toespraken van voorzitter Frans Daels te gaan knippen, maar ook door massale deelname te verhinderen en de radio-uitzendingen te pogen te belemmeren.

Wellicht ongewild toont dit boek op een schrijnende wijze ook aan hoe het Vlaamsch Nationaal Verbond, waarmee het comité tijdens de oorlog zeer nauw verbonden was (toen bleek de partijpolitiek dus ook al nauw verbonden met het comité!), en de gehele échte Vlaams-nationale collaboratie gevangen zat in een uitzichtloze situatie. Nadat men inzag dat er van de Duitsers, zowel van de 'Militärverwaltung' als van SS-zijde, niet veel goeds voor Vlaanderens onafhankelijkheidsstrijd te verwachten was, behalve een totale 'Eingliederung' of annexatie als een Westmark, zat de leiding van het VNV gevangen in de door haar vrijwillig ingeslagen weg. Met de jongens aan het oostfront en de hete adem van het verzet en Londen in de nek, kon er niets anders meer worden gedaan dan verder doen, tegen wil en dank. Heel wat leidende figuren uit de collaboratie hebben na de oorlog toegegeven dat de collaboratie een vergissing was. De onmenselijke repressie en de blinde epuratie hebben ook dat na de oorlog echter doen 'vergeten'. Behoudens de Duitskijlons die Vlaanderen sowieso 'heim ins Reich' wilden, was de overgrote meerderheid in de politieke en militaire collaboratie gestapt vanuit pure, eerlijke en idealistische Vlaams-nationale motieven. Zij zijn hun toenmalige leiders gevolgd, gelovend in de kans om met Duitse hulp eindelijk dat te verkrijgen wat zij van België nooit zouden krijgen: onafhankelijkheid. Zij kwamen bedrogen uit.

De nieuwe historici van de Vlaamse Beweging (*Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* en co.) die zich ten dienste stellen van het politiekcorrecte establishment melden maar al te gretig dat de collaboratie de Vlaamse ontvoeringsstrijd geremd heeft in zijn ontwikkeling. Laat me toe daar sterk aan te twijfelen. Zou Vlaanderen nu beter af zijn moesten de Vlaams-nationalisten massaal in het verzet hebben gestaan?

Luk Dieudonné

VAN LOUWE Carlos en VERSTRAETE Pieter Jan, *De Oorlogsbedevaarten. Kroniek van de vergeten IJzerbedevaarten 1940-1944*, Groeninghe, Kortrijk, 2002, 209 pp., ill. ISBN 90-71868-64-8. Te bestellen door overschrijving van 25 euro op rekening 285-0563463-19 van Groeninghe Uitgeverij, 8500 Kortrijk.

In de geest van Rodenbach begon elke vergadering met het gebed van Rodenbach:

God, onze heer, Gij zijt de Heer der heren.
Gij draagt de wereld op Uw hand.
Licht G'op Uw volk, het bloeit in roem en ere.
Keert Gij Uw blikken, 't stort in 't zand.

God, onze Heer, Gij loecht weleer op Vlaanderen
toen was 't machtig schoon en fier.
Kluisters en juk, het sloeg ze ruw aan spaanderen:
Vrijheid en nering klonk het hier.

God onze Heer, wil 't jong geslacht aanhoren
red Vlaanderen uit zijn diepe val
zeggen de eed, door allen trouw gezworen:
VLAANDEREN VLAANDEREN BOVENAL!

Wij hadden toen ABN-kernen, hielden goudvragen, gingen op bedevaart naar Scherpenheuvel, en natuurlijk ook naar de IJzerbedevaart en het Vlaams Nationaal Zangfeest.

Wij moesten trachten altijd en overal ons best te doen en ons dienstbaar stellen. Ik weet dat heden ten dage het in is om elk idealisme als oubollig te verslijten en die oude mensen met een meewarige blik te bezien. Onze idealistische houding is nu grotendeels vervangen door "Wat brengt het op?" en "Hoe amuseer ik mij?".

Met die AKVS-vorming kwam ik te Leuven aan, en voelde mij er thuis en ik sprong middenin het studentenleven. Weze vermeld dat de meisjesstudenten toen zeer in de minderheid waren en, dat zij moesten verblijven in zogeheten pedagogieën. Zelfs om naar een verbondsvergadering te komen moest de vice-rector toelating geven...

Ik heb uitstekende praesides gehad. In 1936 de Limburgse jurist Cornelissen; in 1937 de medicus Karel Godderis, een uiterst verstandige West-Vlaming; in 1938 mijn voorganger uit Steenokkerzeel, de medicus Wim Aelvoet, een zeer principieel flamingant wiens vice-preses ik was. Samen hebben wij zeer actief aan Grammensactie gedaan. Toen die Grammens in de gevangenis zat voor zijn schilderwerk heeft het Verbond een nachtelijke autobusrit naar de gevangenis georganiseerd waaraan ook werd deelgenomen door studenten die ook in een pedagogie verbleven en pas 's anderdaags 's morgens zich konden aanmelden. Dit had voor gevolg dat die studenten voor twee dagen naar huis vlogen. Wij hebben als Verbond toen gezegd: "Die mannen mogen niet binnen? Dan geen enkele student naar de cursus." En we organiseerden een zeer gelukke algemene staking over alle afdelingen. Ik beschouwde Wim Aelvoet als mijn leermeester en toen ik het jaar daarop 1939-1940 preses werd, heb ik het spoor van die goede verstandige man trachten te volgen.

Toen dat jaar de rector-magnificus Ladeuze stierf, vroeg de vice-rector van Waeyenbergh mij of ik namens de Vlaamse studenten op de uitvaart een korte homilie wilde houden. Dit heb ik gedaan, tegen de zin in van sommige nationalisten die vonden dat ik daardoor de herinnering aan de talrijke studenten die om hun studentenwerking waren weggezonden (Gerard Romsée, Tony Herbert,...) waren weggezonden, bezoedelde. Ik heb de homilie toen gehouden, uit eerbied voor een dode, die in ieder geval een geleerde was, die nog onlangs enkele cursussen had vervlaamst en daarbij betreurde ik dat die vervlaamsing nog altijd niet voltooid was.

Zijn opvolger als rector-magnificus was van Waeyenbergh, die door de studenten zowel van het KVHV als van het HVKA werd ingehaald, waar de rector zijn dankwoord besloot met zijn rechterhand aan de zaal aan te bieden met de woorden: "Vlaamse studenten, hier is mijn hand". Dat beloofde toch heel wat verbetering.

De oorlogsdreiging sinds september 1939 zette wel een domper op de werking [van het KVHV]; waarbij het federalisme niet vergeten werd.

Op 10 mei 1940 werd ons land toch aangevallen. Iedereen naar huis!

Nu haal ik een paar feiten aan die van mij zelfs een verzetsstrijder hadden kunnen maken. Als zogeheten CRAB'ber vertrok ik op 12 mei 1940 naar Eeklo. Niets georganiseerd, geen vervoer, wij moesten zelf voor slapen en eten zorgen en dwaalden rond tot in Duinkerke. Begin juli 1940 geraakte ik met enkelen als in Hoogstraten terug en ging met de fiets naar Leuven, onder meer om te informeren naar eventuele examens. En in de Bondgenotenlaan krijg ik een woedeaanval om wat er met ons studentenhuus gebeurd was. Tot mijn uiterste ontzetting zie ik daar dat de uitbater van ons huis een hakenkruisvlag aan de gevel heeft gehesen. Ik was immers nog preses van het KVHV en ik heb onmiddellijk als wat met ons KVHV verband had, alle documenten en natuurlijk ook de zetel overgebracht naar het Vlaams Huis aan de overkant van de straat.

Mijn vijfde jaar te Leuven wenste ik toch wat meer en beter te studeren zodat ik dat jaar geen preses meer wilde zij. Wel zou ik fungeren als hoofdredacteur van *Ons Leven*. Mijn eerste door mij ondertekend artikel had als titel: *Onverfranst – onverengelt – onverduits*.

Ik bleef en ben nog altijd een Vlaams-nationalist in hart en nieren. En ik droeg verantwoordelijkheden in tijden dat daar toch wat moed voor nodig was en er niets mee te verdienen viel.

Ik ben en blijf nog immer de advocaat in de oude betekenis van het woord: hij die ter hulp wordt geroepen, en in de eerste plaats voor de kleine vervolgd man of vrouw.

De repressie en later de epuratie braken in alle hevigheid los. Dit gebeurde met de schending van ontelbare rechten. Daarover zou ik een boek kunnen schrijven, maar wil u alleen vertellen hoe te Antwerpen de eerste zitting van de krijgsraad is verlopen. In de 27 zaken werd de doodstraf in 5 minuten – misschien 6? – uitgesproken. Niemand kende de zogeheten Londense besluitwetten door gebrek aan publicatie. Terugwerkende kracht en interpretatieve omschrijving van de misdrijven...

genis afgelegd over de onbaatzuchtigheid, de moed, de volharding en strijdbaarheid van hun volk en – wat men ook over hun inzet denken moge – ze zijn ons respect waard"...

Laat ik tot slot Dolbeau's eindoordeel over Staf de Clercq lezen: "Méer dan een halve eeuw na zijn overlijden, blijft Staf de Clercq één der grote figuren uit het Vlaams-nationalisme. Symbool van totale toewijding van voortdurende zorg om sociale solidariteit, én onwrikbare trouw aan zijn Diets ideaal, blijft hij, ook nu nog, een zeer populaire personage bij de jonge flaminganten. De collaboratiepolitiek die hij belichaamde, betekende ongetwijfeld een mislukking, maar daar heeft hij geen schuld aan, want zijn houding bleef steeds helder en loyaal. Overigens had hij, vanuit Vlaams standpunt, toen geen andere keuze. Om deze reden, én om al wat hij voorheen presteerde is het correct en legitiem dat het Vlaamse volk hem zou blijven gedenken".

Kan men zich, komend van een buitenlander, een betere lof op de VNV-leider voorstellen?

Roeland Raes

DOLBEAU Christophe, *Les Parias*, Irminsul Editions, Lyon, 2001, 264 blz., ISBN 2-913561-15-2, 23 euro.

DE OORLOGSBEDAARTEN

Met het boek *De Oorlogsbedevaarten. Kroniek van de vergeten IJzerbedevaarten 1940-1944* hebben Carlos van Louwe en Pieter Jan Verstraete een stuk 'vergeten' Vlaamse geschiedenis terug voor het voetlicht gebracht. Een stuk geschiedenis dat niet zomaar 'vergeten' werd, maar dat jarenlang bewust werd weggemoffeld.

Een ander woord is er niet voor.

Zoals Van Louwe het zelf in zijn *Voorwoord en verantwoording* stelt, rustte er op de vijf oorlogsbedevaarten die van 1940 tot en met 1944 werden georganiseerd "een jarenlang taboe", waaraan hij – en hij geeft dat ook openlijk toe – zelf "persoonlijk en bewust meegewerkt" heeft. Het wegmoffelen van de vijf oorlogsbedevaarten wordt merkwaardig genoeg nergens in het boek, noch in het *Voorwoord en verantwoording* door Van Louwe, noch in de wat al te korte *Nabeschouwingen* door Verstraete, toegelicht. Dat viel misschien wel buiten de strikt vooropgestelde chronologie van het onderwerp, maar was toch zeker in dit werk ook het bespreken waard geweest. Al was het maar vanwege de ondertitel van het boek.

Binnen de schoot van het naoorlogse IJzerbedevaartcomité is er duidelijk een afspraak geweest om de vijf oorlogsbedevaarten te 'vergeten', meer zelfs om hun nummering te hernemen zodat het voor de onwetende leek alsof die oorlogsbedevaarten er nooit geweest zijn. Daaraan had in dit boek toch zeker aandacht mogen

BERKENKRUIS

maandblad van het St. Maartensfonds

Voor inlichtingen: Postbus 434, 2000 Antwerpen 1

(ruiladvertentie)

William Joyce en Henry Williamson, de Noor Quisling, de Spanjaard Onesimo Redondo, de Zwitser Fonjallaz, de Ier O'Duffy, de Indiër Chandra Bose en niemand minder dan de Argentijnse president Juan Peron...

Wat Broederbanders zal interesseren, is dat er ook één Vlaming voorgesteld wordt; niet Joris van Severen, wat men zou verwachten, maar wél Staf de Clercq! Hoe benadert de jonge Fransman de leider van het VNV?

Verrassend positief en zakelijk correct. Hoewel hem weinig Franse teksten ter beschikking stonden, en hij – vermoed ik – het Nederlands niet beheerst, leverde hij een goed gedocumenteerd stuk af, en doet hij volkomen recht aan de opvattingen van Staf de Clercq, toch niet bepaald een pro-Frans politicus.

Ik ga Dolbeau's biografische nota niet hernemen: onze lezers zijn voldoende op de hoogte van Staf de Clercq's leven. Laat ik me tot enige citaten beperken: inleidend karakteriseert Dolbeau Staf de Clercq als *“een personage dat buiten Vlaanderens grenzen erg weinig bekend is, maar een man wiens engagement perfect samenvalt met de nationale aspiraties van een groot deel van het Vlaamse volk”*. Dolbeau behandelt de jeugd van Staf de Clercq, zijn inzet in de prille taalgrensactie, en zijn actie tijdens de Eerste Wereldoorlog. Staf de Clercq, schrijft Dolbeau, *“speelde kat en muis met de militaire censuur”*, hij behoorde tot *“de protonationalistische nevelvlek die zich onder de Vlaamse soldaten ontwikkelt”* en waaruit de Frontpartij zal ontstaan.

Dan gaat het – eerder afstandelijk – over de jaren 1919-1930, de stichting van Verdinaso en Rex, om te besluiten *“Staf de Clercq is bekommerd om doelmatigheid, zijn inspanningen leiden er vooral toe, de cohesie en de éénheid van het Vlaamse front te behouden, en de rivaliteiten te verzachten”*. Dolbeau legt de nadruk op de verzoenende rol die Staf de Clercq ondanks de autoritaire structuur van het VNV bewust speelde. En op zijn onbaatzuchtigheid: hij vermeldt zelfs een 'detail' dat me tot op heden onbekend was: Staf de Clercq nam een hypotheek op zijn eigen huis om de beweging wat financiële armslag te bieden; en om persoonlijk de eindjes aan elkaar te knopen, deed hij beroep op de vrijgevigheid van zijn schoonmoeder...

Verder bespaar ik de lezers details over de tegenstelling tussen gematigden en radicalen, dinasos en rexisten... Steeds benadrukt hij de nationalistische houding van Staf de Clercq: *“hij was openlijk anti-Belgisch, maar in geen enkel opzicht slaafs of belust opoordelen: hoewel sinds vele jaren germanofiel, hoopte hij alleen maar zijn Diets ideaal, dat hij nooit verloochende te dienen”*.

Over de Vlaamse inzet aan het Oostfront bericht Dolbeau zakelijk, maar niet zonder respect voor de moed van de vrijwilligers, zoals *“hun emblematische figuur Reimond Tollenaere”*. En nog dit: *“of ze nu uit het VNV of het niet kwamen, die strijders hebben zich tegenover Vlaanderen niet onwaardig gedragen. Tijdens hun drieënhalf jaar bestendige aanwezigheid op het Oostfront, hebben ze ruim getui-*

DIETSLAND - EUROPA

Proefabonnement 3 nummers: 100 fr.

Rek.nr. 000-0166488-36 t.n.v. Were Di, 2100 Deurne

Inlichtingen: 03 324 41 95

(ruiladvertentie)

Voeg hierbij nog het optreden en toeslaan, mijns inziens niet uitgaande van het echte verzet, maar wel van gruwelijke uitspattingen, een rechtsstaat onwaardig. Ik weet waarover het gaat. Ikzelf mocht op staatskosten verblijf en logies 'genieten' van 16 november 1945 tot 21 juni 1946, omwille van mijn handelingen in de studentenbeweging. Ik ken dus de repressie en epuratie van binnen en van buiten. Na mijn vrijspraak heb ik mij – zonder verbitterd te zijn – met alle kracht willen inzetten voor de getroffen en, en voor de heropstanding van de Vlaamse Beweging.

Over repressie en epuratie kan ik nog een hele dag praten. Ik beperk me tot mijn andere activiteiten: zijnde enerzijds de culturele werking zoals de heroprichting van het Zangverbond in 1948 met een zangfeest te Kortrijk en anderzijds mijn politieke activiteiten. Dit noodzaakte mij om als voorzitter van het Algemeen Nederlands Zangverbond af te treden toen ik mij kandidaat liet stellen voor de Vlaamse Concentratie bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1952 en ook verkozen werd te Antwerpen. Daarop waren er ook parlementsverkiezingen waaraan we deelnamen met een kartel van Vlaamse Concentratie, Middenstand en Boerenfront, onder de benaming Christelijke Vlaamse Volksunie, waarvoor ik verkozen werd. Daaruit is destijds, ook in 1952, de Vlaams-nationale partij Volksunie ontstaan door zeven stichters, waaronder ikzelf.

Eén anekdote wil ik u niet onthouden. Mijn positie als eenzaat in het parlement was niet gemakkelijk. Er was geen partijorganisatie, geen voorlichting, geen hulp. Ik voelde me in het begin een beetje David in de leeuwenkuil. Maar gelukkig kreeg ik bij mijn maidenspeech de lachers op mijn hand. Enkele dagbladen hadden gemeld dat mijn ideeën even verward waren als mijn toenmalige haardos. Ik ben mijn toespraak dan ook begonnen met te zeggen dat ik akkoord kon gaan met de binding van ideeën aan de haardos, want in het halfroond zaten heel wat collega's met een kaalkop, dus zonder ideeën.

Als eenzaat kon ik praktisch niets bereiken. Toch vermeld ik dat ik een wetsvoorstel indiende tot amnestieverlening. Dit voorstel werd toen wel in overweging genomen, en het Leuvense KVHV, bij monde van haar voorzitter Wilfried Martens feliciteerde mij daarvoor.

De Volksunie groeide nadien, met kinderziektes en koortsaanvallen. Er waren van in den beginne vrienden die de VU als een zweeppartij zagen, terwijl anderen het meer hadden over mogelijke deelname aan de macht. Daaruit groeide een verdeeldheid, die zich onder meer uitte in verschillende regeerakkoorden en kasteelakkoorden.

Ik moet mij vandaag afvragen of het wel de moeite heeft geloond de VU te stichten, in die mate zelfs dat ik momenteel geen enkele partijkaart bezit. Wat er met 'mijn kind' gebeurde was onvoorspelbaar, maar ook onvoorstelbaar. En dan is er toch het feit dat zoveel oud-voorzitters van de VU naar een andere politieke partij zijn overgelopen. Dat dit op een dergelijke schaal gebeurde kan maar uitgelegd worden door het zich vastklampen aan een politiek mandaat, eerder van welke partij: als men maar verkozen is en kan blijven. Wat men vroeger heeft verkondigd telt niet mee, het was maar praat voor de vaak.

Ik betreur het ten zeerste een dergelijk oordeel te moeten geven over vroegere vrienden. Ik heb – als oud-poppenspeler – nog één wens: er zou naar Antwerpse traditie in het poppentheater van de Poesje een spel moeten aangeboden worden onder de titel *De Overloop*, waarbij de Schele, de Kale en de Neus hun ongezouten visie en mening zouden verstrekken over die onbegrijpelijke overlopers. Succes verzekerd.

Tot slot wil ik u nog het volgende meegeven. Het KVHV en *Ons Leven* hebben nog een rol te vervullen. Uit ganser harte hoop ik dat jullie er mede zult voor zorgen dat de oude waarden toch nog een betekenis houden, dat jullie vooraan zult blijven staan in de rechtvaardige strijd voor ons zelfstandig bestaan.

En nu kom ik terug tot de aanhef van mijn rede: *“Le lion flamand rugit, mais il n'a plus de dents”*. Die triomfalistische bewering is het gevolg van onze verdeeldheid en van dreigen zonder macht! De Walen en de francofonen sluiten onmiddellijk alle rangen en zetten hun kanonnen in om hun voorrechten veilig te stellen. Het is hoog tijd dat alle Vlamingen hetzelfde doen in gesloten formatie.

Laat ons niet bekoren door een vreemde voertaal in het onderwijs, want daarvoor hebben wij destijds niet gestreden.

Wij leven ook in een tijd dat er verontschuldigungen worden gevraagd en vergeving. Uitstekend. Maar dan ook wederzijds. Zowel van staatswege als van de kerk. Ik leerde vroeger dat er ook kardinale deugden zijn: geloof – hoop – liefde.

Wie begint? Het komt erop aan niet zozeer wat men geweest is, moet wel hoe men geweest is.

Vivant floeant crescant KVHV en *Ons Leven!*

Vaarwel.

Vaart wel.

Herman Wagemans

MEESTER WAGEMANS 85 JAAR !

Op 25 maart werd Meester Herman Wagemans 85 jaar.

Oud-AKVS'er, oud-preses KVHV-Leuven, eerste naoorlogse Vlaams-nationale volksvertegenwoordiger, medestichter van het Algemeen Nederlands Zangverbond en tot voor kort voorzitter van het Bormshuis en hoofdredacteur van *Bormshuis-Broederband*. Daarnaast jarenlang dé juridische steun en toeverlaat van het strijdende en het hulpbehoevende Vlaanderen.

De raad van bestuur van het Bormshuis en de redactie van *Bormshuis-Broederband* drukken langs deze weg nogmaals hun hartelijke gelukwensen uit tegenover onze eigenste 'éminence grise', aan de wijze, bedachtzame raadsman die Meester Herman Wagemans zijn hele leven was én nog steeds is.

Lezers kunnen hem hun gelukwensen zenden op zijn thuisadres: Stefaniestraat 14, 2018 Antwerpen.



JORIS VAN SEVEREN. EEN APOLOGIE

Samen met het *Jaarboek Joris van Severen 6* verscheen vorig jaar het boekje *Joris van Severen. Een apologie*. Het boekje is geschreven door erenotaris Rudy Pauwels, die oom moest zeggen tegen van Severen. We lezen haast alles wat over de 'Vader des Vaderlands' wordt gepubliceerd, maar dit boekje werd een tegenvaller. De auteur valt regelmatig in herhaling, wat wellicht het gevolg is van het feit dat losse teksten – bestemd voor diverse publicaties? – bij elkaar werden gebundeld, zonder gestructureerde samenhang, zonder redactionele ingreep. Daarnaast kan men zich ook niet van de indruk ontdoen bepaalde tekstdelen reeds op een andere plaats te hebben gelezen. In een jaarboek, in de *Nieuwsbrief Joris van Severen*, of in een of ander neodinasotijdschrift misschien?

Verder ontgoochelt het boekje inhoudelijk vanwege de kritiekloosheid, maar dat mag eigenlijk niet verwonderen. Draagt het in de titel niet het woord 'apologie' wat staat voor 'verweerschrift'? We twijfelen geenszins aan de goede bedoelingen van de auteur, die bovendien de grote verdienste heeft het archief van Joris van Severen voor het nageslacht te hebben bewaard, maar kritische lezers zullen zich aan dit werkje ongetwijfeld blauw – of groen? – ergeren.

Luk Dieudonné

PAUWELS, Rudy, *Joris van Severen. Een Apologie*, Studie- en Coördinatiecentrum Joris van Severen, Ieper, 2002, 128 pp. Te bestellen door overschrijving van 14 euro (verzending inbegrepen) op rekening 419-8045261-12 van Bormshuis, 2000 Antwerpen.

EEN FRANSE STEM VOOR STAF DE CLERCQ

Christophe Dolbeau is een niet-conformistische Franse publicist, die ik voorheen als een ernstig en objectief auteur leerde kennen. In een onlangs uitgegeven boek stelt hij onder de titel *Les Parias*, ondertitel *Facistes, pseudofacistes et mal-pensants* een twintigtal personen voor, meestal Europeanen maar ook een paar uit Azië en Amerika. Allen kenden successen én tegenslagen, maar de meesten werden uiteindelijk slachtoffers van hun politieke keuze.

Dolbeau benadert ze met sympathie, maar – voor zover ik dit kan nagaan – met grote objectiviteit. In dit bonte gezelschap vind je Engelsen als Oswald Mosley,